

NVO Organizacija za zaštitu prava
autora muzike Crne Gore - PAM CG

Dr Vukašina Markovića 110-112,
81000 Podgorica; tel/fax: +382 20 291 035
www.pam.org.me; office@pam.org.me
PIB: 02453614; PDV: 30/31-05014-5
Žiro račun: 510-11221-36

POSLEDICE NIŠTAVOG SPORAZUMA PAM CG – CTU

Privredni sud CG je 15.03.2016. godine presudio da je „zajednički sporazum, zaključen 25. juna 2012. godine između NVO PAM CG i NVO CTU pravno ništav posao“.

Iako se o pravnoj argumentaciji Privrednog suda može polemisati s različitih strana, pravosnažna presuda je zakon za strane u sporu. Ipak, u javnosti nisu izostali napisi čiji naslovi i sadržaj reflektuju slavodobitno raspoloženje Udruženja ugostitelja CG (tužioca u pomenutom sporu) i jednog advokata iz Podgorice. Najmarkantnija poruka iz tih napisa je da je Privredni sud stao na kraj „hajdučiji“ PAM-a koji će sad morati da vrati nezakonito „otet“ novac od ugostitelja. Uz to je izražena i briga odakle će PAM vratiti te „milionske iznose“ kad je „novac potrošen“, a autorima raspodijeljeni samo „minorni honorari“.

Uz blagonaklono razumijevanje za svakog privrednog subjekta kome je, u doba kad poslovi ne idu dobro, bilo koji ispostavljeni račun previsok i iritantan, javnost bi ipak trebalo da bude obaviještena o nekoliko jednostavnih stvari koje predstavljaju abecedu funkcionisanja autorskog prava svuda u svijetu, pa i u CG.

Član 19. Zakona o autorskom i srodnim pravima CG sadrži dva postulata. Prvi je: „Iskorišćavanje autorskog djela dozvoljeno je samo kada autor, pod uslovima koje odredi, ustupi odgovarajuće autorsko imovinsko pravo...“ Drugi je: “Za svako iskorišćavanje autorskog djela od strane drugog lica autoru pripada autorski honorar (u daljem tekstu: honorar), odnosno pravična naknada (u daljem tekstu: naknada)...”

Za ugostiteljsko-hotelijersku privredu CG prvi postulat je bitan jer propisuje da je korišćenje muzike u javnom objektu dopušteno samo na osnovu ugovora sa autorom, odnosno nosiocem autorskog prava, i to pod uslovima s kojima se on saglasio. Budući da postoje stotine hiljada autora, odnosno nosilaca autorskog prava na muzičkim djelima koja se koriste u CG, sistem pregovaranja i ugovaranja uslova (konkretnije, autorske naknade) funkcioniše preko PAM-a kao organizacije za kolektivno ostvarivanje autorskog prava domaćih i inostranih autora,

u skladu sa Zakonom o autorskom i srodnim pravima. Otuda, realnosti radi, nije zgoreg imati u vidu da iza oznake "NVO PAM" ne stoji nekoliko ljudi koji su u toj NVO našli svoje uhljebljenje, nego stoje udružena i legitimna pregovaračka snaga i ugovorni kapacitet stotina hiljada autora, odnosno nosilaca autorskog prava na muzičkim djelima u zemlji i svijetu. Drugi postulat je bitan jer propisuje da svako korišćenje muzike u javnom objektu povlači neposrednu zakonsku obavezu plaćanja honorara, odnosno naknade. To znači da ugostitelj (kao, uostalom, i svaki drugi korisnik muzike) DUGUJE novac za korišćenje muzike bez obzira da li je muziku koristio na osnovu validnog ugovora ili bez validnog ugovora. U prvom slučaju on duguje ugovoreni iznos honorara, odnosno naknade; u drugom slučaju on duguje naknadu imovinske štete za nezakonito korišćenje muzike. U ovom drugom slučaju, riječ je o šteti u obliku propuštene dobiti koja je ravna iznosu uobičajene ili pravične naknade koja bi bila plaćena da je korišćenje muzike bilo zakonito.

Iz ovoga se može razumjeti da su stigmatizacija PAM-a kao kriminalne NVO, i oštar rječnik kojom se kvalifikuje njena zakonska misija (hajdučija, harač, reket, otimačina i sl.) zapravo dio brižljivo njegovane medijske manipulacije javnosti, kojom se prikriva pravo stanje stvari. Iz rečenog je takođe moguće shvatiti i uzaludnost ogromne energije s kojom dio ugostitelja i hotelijera stalno nalaze načine da opstruišu sistem kolektivnog ostvarivanja autorskog prava u CG.

Došli smo ovime i do centralne pravne posljedice pomenute presude, koju je jedan advokat nagovijestio u medijima, a to je „da će nakon ovog postupka PAM morati da vrati novac svakom ugostitelju od koga ga je nezakonito oduzeo...“ Logika ovog stava je sljedeća: pošto je ugovor (zajednički sporazum) o tarifi oglašen ništavim, tj. smatra se da nije ni zaključen, nema ni validne tarife za korišćenje muzike, što za posledicu ima obavezu PAM-a da vrati novac koji je naplatio po nepostojećoj tarifi. Mađutim, ova logika advokata je u sukobu sa Zakonom o obligacionim odnosima (čl. 102, st.1) i sa Zakonom o autorskom i srodnim pravima (vidi gore „drugi postulat“).

Pomenuti član Zakona o obligacionim odnosima kaže da u slučaju ništavosti ugovora svaka strana vraća ono što je primila. Dakle, PAM vraća naplaćenu naknadu, a druga strana? Kako će druga strana da vrati korišćenje muzike tokom tri godine primjene ništavog ugovora? Zakon ima rješenje za taj slučaj i kaže: ako vraćanje "nije moguće, ili ako se priroda onog što je ispunjeno protiv vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu, prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, ukoliko zakon što drugo ne određuje". Dakle, druga strana (korisnici muzike) mora svakako da plati naknadu za korišćenje muzike, bez obzira što je ugovor ništav. Zakon o autorskom i srodnim pravima, kao *lex specialis*, u svom „drugom postulatu“ je

još konkretniji: „Za svako iskorišćavanje autorskog djela od strane drugog lica autoru pripada autorski honorar odnosno pravična naknada ”

Dakle, obaveza plaćanja naknade ima svoj osnov u Zakonu o autorskom i srodnim pravima, to je imperativna obaveza i njeno postojanje ne zavisi od Zajedničkog sporazuma jer njime se utvrđuje visina a ne sam osnov obaveze. Tumačenja da se ovakvom odlukom ukida ili poništava obaveza plaćanja su pogrešna i paušalna jer bi u tom slučaju značilo da Privredni sud kao redovni, ima **nadležnost** da stavlja zakon van snage, što je nemoguće u našem pravnom sistemu. Mnogi bi rekli da taj advokat ne može ovo da shvati , a mi smo uvjerenja da obmanjuje svoje klijente zarad lične koristi. Nesumnjivo je da ugostitelji i hotelijeri PO ZAKONU moraju da plate PAM-u za korišćenje muzike tokom primjene ništavog ugovora. Takođe, nesumnjivo je da je PAM vršio naplatu PO ZAKONU, a ne bez zakonskog osnova, kako je to bilo prikazano u medijima. Jedino pitanje koje može izgledati kao otvoreno, tiče se iznosa naknade koju su korisnici bili dužni da plate PAM-u tokom primjene ništavog ugovora, tj. nepostojeće ugovorene tarife. Drugim riječima, da li će PAM morati da vrati dio novca koji je „preplaćen“ ili će korisnici morati da doplate ukoliko se utvrdi da su platili manje nego što je trebalo.

Zakon o autorskom i srodnim pravima u svom čl. 204 ima **odgovor u prelaznoj odredbi** koja jasno kaže „Tarife koje su se primjenjivale u Crnoj Gori prije stupanja na snagu ovog zakona primjenjivaće se do zaključivanja zajedničkih sporazuma sa udruženjima korisnika“. Budući da je tarifu koja je utvrđena na osnovu sadašnjeg Zakona Privredni sud CG oglasio ništavom, ona se smatra nepostojećom, kao da nikada nije ni bila donijeta. Time je uspostavljeno stanje koje je postojalo u trenutku donošenja sadašnjeg Zakona, koje nalaže primjenu čl. 204. Ovaj član ne ostavlja autore, odnosno nosioce autorskog prava da lebde u praznom prostoru u kojem korisnici muzike na sve načine opstruišu zaključenje zajedničkog sporazuma o tarifi, pritom i ne pomišljajući da za to vrijeme nemaju pravo da koriste muziku. Dakle, iznosi koje korisnici duguju za korišćenje muzike tokom primjene ništavog ugovora, nalaze se u tarifi koja je primenjivana u trenutku donošenja sadašnjeg Zakona o autorskom i srodnim pravima. Da li su oni viši ili niži u odnosu na ništavu tarifu, može vidjeti svako ko ih uporedi. Ako se ispostavi da su viši, a jesu, nadamo se da će advokat svojim vlastodavcima naknaditi tu razliku koju moraju da doplate, budući da ih je pogrešno savjetovao.

Šta PAM radi sa „otetim milionima“ neka bude pitanje autora i njihovih pravnih sljedbenika koji su povjerali svoja prava ovoj NVO, i koji preko Skupštine i Upravnog odbora njome upravljaju. Takođe, neka to bude pitanje i svih drugih nadležnih državnih organa, samo neka ne odvrća pažnju korisnika muzike od njihovih zakonskih obaveza prema autorima.

Ovo je pokušaj da se iznese pravno stanje stvari u vezi s PAM-om i njegovim odnosom prema korisnicima muzike posle pravosnažnosti presude Privrednog suda CG, sa ciljem da se podstakne konstruktivan javni dijalog o ovoj zakonom uređenoj materiji. Na taj način bi se smanjio prostor za manipulacije i djelovanje pravnih mađioničara kojima je u interesu da bude više sporova a manje dogovora.

PAM CG

Izvršni direktor, *Božidar Raičević, s.r.*